

Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com

Sürdürülebilir Kış Sporları Turizmi: Sarıkamış'ın Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Bekir EŞİTTİ^{a*}

^a Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, ÇANAkkALE

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, Sarıkamış'ın kış sporları turizminin sürdürülebilir bir şekilde nasıl geliştirilebileceğine yol göstermektir. Temelde sürdürülebilirlik ekonomik, sosyal-kültürel ve çevresel olmak üzere üç yönlüdür. Araştırmada, Sarıkamış ilçesinde bulunan yerel yöneticilerin, STK'ların ve kış sporları turizmi işletmeleri yöneticilerinin sürdürülebilir kış sporları konusundaki görüşlerini almak için sürdürülebilirliğin üç yönünü temel alan açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Elde edilen yanıtlar temel alınarak Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizm potansiyelini ölçen bir SWOT analizi gerçekleştirilmiştir. Sarıkamış'ın doğal yapısının bozulmaması, halkın çevresel ve yerel değerlere yönelik bilincinin yüksek olması, yatırımların görsel anlamda bölge fiziki yapılarıyla uyumlu olması ve sanayi bölgesinin Sarıkamış'ta yer almaması gibi güçlü çevresel yönleriyle Sarıkamış'ın sürdürülebilirlik açısından olumlu durumda olduğu görülmektedir. Ancak çevre kirliliğine karşı bilinci arttıracak tabelaların eksikliği ve misafirlerin çevresel konulara az duyarlı olması Sarıkamış'ın zayıf kaldığı yönlerdir. SWOT analizi ile ortaya çıkan sonuçlara bağlı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Sonuç olarak bu çalışma Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizmi yönünden gelişimi için çeşitli öneriler ortaya koyarak turistik faaliyet, altyapı geliştirme ve spor yoluyla ekolojik dengenin korunmasını tavsiye etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kış Sporları Turizmi, Sürdürülebilirlik, Ekolojik Denge, Sarıkamış.

Abstract

The main objective of this research is to show how Sarıkamış's winter sports tourism can be developed in a sustainable way. Basically, sustainability has three aspects: economic, social-cultural and environmental. In the study, open-ended questions were prepared based on three aspects of sustainability to get the views of local managers, NGO's and winter sports tourism managers on sustainable winter sports in the Sarıkamış province. Based on the responses obtained, a SWOT analysis was conducted to measure Sarıkamış's sustainable winter sports tourism potential. Sarıkamış seems to be in a positive position in terms of sustainability due to the fact that the natural structure of Sarıkamış is intact, the awareness of the people about the environmental and local values is high, the investments are visually compatible with the regional physical structures and the industrial zone not being located in Sarıkamış etc. are strong environmental aspects. However the lack of signs for increasing awareness against environmental pollution and guests' less sensitivity to environmental issues are Sarıkamış's weaknesses. Depending on the result from the SWOT analysis there have been various suggestions. As a result, this study suggests various issues for the development of Sarıkamış's sustainable winter sports tourism and recommends preserving ecological balance through tourism activities, infrastructure development and sports.

Keywords: Winter Sports Tourism, Sustainability, Ecological Balance, Sarıkamış.

JEL CODE: L83, Z3, Z32

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 26.02.2018

Birinci Düzeltme : 04.03.2018

İkinci : 25.03.2018

Kabul : 11.06.2018

Eşitti, B. Sürdürülebilir Kış Sporları Turizmi: Sarıkamış'ın Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi, Turizm Akademik Dergisi, 5 (1), 205-220.

* Sorumlu yazar e-posta: bekiresitti@comu.edu.tr

GİRİŞ

Turistlerin seyahat sırasında seyretme veya spor yapma arzusu son yıllarda önemli ölçüde artmıştır (Usta, 2008). Spor turizmi 'sporun turistik amaçlı kullanımı' olarak tanımlanmaktadır (Kurtzman, 1993: 6). Kış sporları ise tarihte en uzun süredir yapılan spor turizmi türleri arasında yer alır (Hudson, 2000). Sürdürülebilirlik kavramı ve kış sporları turizmi arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Sürdürülebilirlik kavramı, temelinde doğal ve kültürel kaynakların varlığına dayanması nedeni ile turizm sektörü için oldukça hassas ve önemlidir (Acuner, 2015: 63). Bu bağlamda sürdürülebilirlik, bir destinasyonda kış sporları turizmini geliştirmeye çalışan yöneticiler için dikkate alınması gereken temel bir unsur olarak görülmektedir.

Resim 1. Yapay kar üretme makinesi

Kaynak: nytimes.com

Doğu Anadolu Bölgesinin kuzeydoğusunda yer alan Sarıkamış ilçesi, Kars İlinin sınırları içerisinde bulunmaktadır. Sarıkamış Kars- Erzurum karayoluna 1 km mesafede, ulaşım bakımından son derece elverişli bir konumda bulunan bir kış sporları turizm merkezine sahiptir (Demir & Alım, 2016: 242). Türkiye'nin geleneksel olarak ilk kış oyunları olan 'Sarıkamış Kış Oyunları Festivali' Sarıkamış'ta gerçekleştirilmekte ve önemli oranda yerli ve yabancı turist çekmektedir (Sarıkamış Kış Oyunları Festivali, 2017). Yeryüzü şekilleri, kış aylarının uzun sürmesi ve yoğun kar yağışlı bir iklime sahip olması nedeniyle Sarıkamış, kış sporları açısından Türkiye'nin önemli bir destinasyondur. Ancak literatürde Sarıkamış'ın kış sporları turizmindeki yeri ve önemini ele alan yeterli çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. Sarıkamış kış sporları turizmi ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiye yönelik bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu çalışma Sarıkamış destinasyonunun sürdürülebilir kış sporları turizmi kapsamındaki durumu ve gelişebilme potansiyelini ele alınmaktadır.

Literatürdeki çalışmaların Sarıkamış'ta gerçekleştirilen kış sporlarını ve turizm merkezini coğrafi

acıdan değerlendirdiği (Demir & Alım, 2016), bölgenin tanıtımı sorununa odaklandığı (Erdoğan, Demirel & Şahinkaya, 2017) ve Doğu Anadolu doğal turizm potansiyeli (Özgen, 2010) gibi konuları ele aldığı görülmektedir. Bu çalışma, yerel turizm yöneticileri, sivil toplum örgütleri ve yerel/kamu yöneticilerinden elde ettiği verilerle Sarıkamış'ta yer alan kış turizmi işletmelerini sürdürülebilirlik perspektifinden değerlendirmesi açısından önemlidir. Bir destinasyonun sürdürülebilirliğinin incelenmesi, çevresel bozulmaya ve kirliliğe uğramadan, ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasını sağlayabilir (Lang ve ark., 2012: 26). Çalışma SWOT analizi yardımı ile Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizm potansiyelini değerlendirilmektedir. Çalışmada ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel

koruma konu başlıklarında Sarıkamış'ın kış spor turizmi ile sürdürülebilir bir şekilde nasıl geliştirilebileceğine yönelik çeşitli öneriler sunulmakta ve bölgedeki turizm yöneticilerine tavsiyelerde bulunmaktadır. Çalışma bu özgün yönü ile literatüre katkı sağlamaktadır.

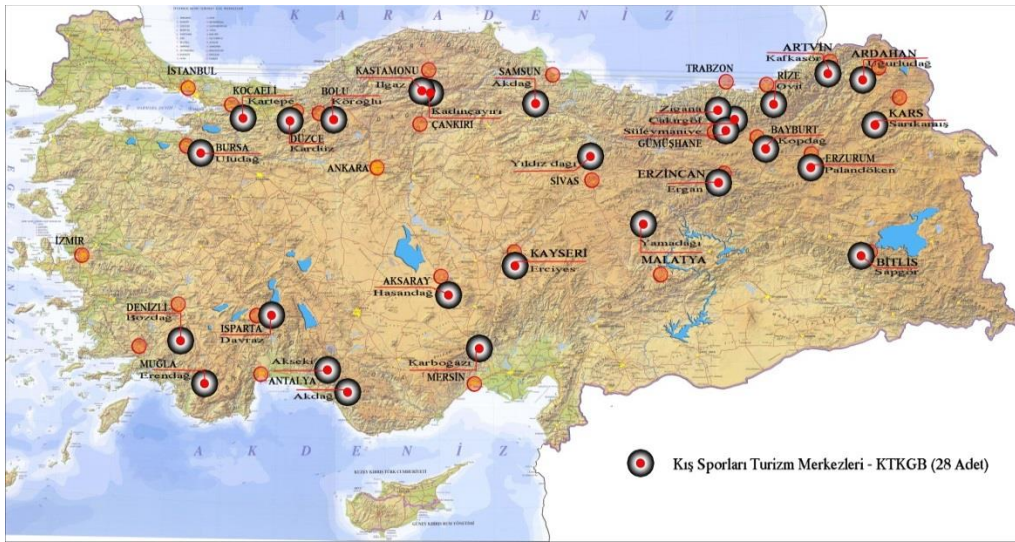
KIŞ SPORLARI TURİZMİ

Spor turizmi, sınırlı bir süre için ev ortamından uzağa spor amaçlı seyahati ifade eden, gerçekleştirilen sporun, fiziksel cesaret ve oyun ile ilgili rekabetin benzersiz kural kümeleri ile karakterize bir şekilde gidilen destinasyonda sunulduğu bir turizm çeşididir (Hinch & Higham, 2011: 21-22). Kış sporları 'belirli kurallar ekseninde özel araç ve gereçler kullanarak karlı ve buzlu ortamlarda, bireysel veya toplu olarak gerçekleştirilebilen yarışma amaçlı sportif faaliyetlerdir' (Aydın, 2016: 8). Kış sporları turizmi ise, macera ve heyecan tutkusunu yaşama arzusu ile belirli bir yükseklik ve eğime sahip olan ve kışın kar alan dağlık alanlarda gerçekleştirilen, sadece spor amacına değil aynı zamanda insanların sağlıklı yaşama amaçlarına da katkı sağlayan

bir turizm türüdür (Albayrak, 2013: 147). 1960'lerden itibaren uluslararası turizm ortaya çıktıkça, kitle turizminin etkisini tüm yıla yaymak için kış turizm tesisleri ve kayak alanları inşa edilmiş ve küçük kayak alanları geliştikçe çağdaş kış turizmi endüstrisinin temelleri de oluşturulmuştur (Hudson & Hudson, 2015). Modern kış turizmi kış sporları turizmi, sağlık, av, kültür ve doğa turizmi gibi alternatif turizm türleri ile entegre edilerek sunulmaktadır (Albayrak, 2013).

gelişmesi ile Türkiye turizm arzının ve çekiciliğinin on iki aya yayılması planlanmaktadır. Ancak TÜRSAB Kış Turizmi Raporu (2016)'na göre dünyada kayak merkezi sayısı bakımından on sekizinci sırada yer alan Türkiye'nin rekabet gücü bakımından yeterli birikime sahip olmadığı söylenebilir. Bu nedenle Türkiye Turizm Stratejilerine kış turizmi de dahil edilmekte ve geliştirilmesine zemin hazırlanmaktadır. Örneğin Doğu Anadolu

Şekil 1. Türkiye Kış Sporları Turizm Merkezleri

Kaynak: Kulturturizm.gov.tr

Dünya genelinde yeni kış turizmi odaklı destinasyonların sayısının hızla arttığı görülmektedir. 2017 yılı verilerine göre 80 ülkede 2000 kış turizmi destinasyonu ve 125 milyon kayak yapmak amacıyla seyahat eden turist mevcuttur (Vanat, 2017; Evren & Kozak, 2018). Bu büyüklükteki bir pazarın yüzde 36'sını Orta Avrupa'da (İsviçre, Avusturya, Fransa ve İtalya) yer alan Alp sıra dağları üzerine konuşlanan destinasyonlar oluşturmaktadır. Kış turizm endüstrisi bu bölgedeki toplam iş gücünün %5'ini oluştururken sadece Avusturya'da, kış sporları turizmi ekonomiye doğrudan ve dolaylı etkileriyle gayri safi yurtiçi hasılanın %4,9'luk kısmını oluşturmaktadır (Arbesser, Grohall, Helmenstein & Kleissner, 2010).

Türkiye kış turizmi potansiyeli açısından değerlendirildiğinde oldukça zengin kaynaklara sahip olduğu görülmektedir. Türkiye yüzölçümünün yaklaşık %55,0'i 1500-3000 metre yükseklikte dağlık alanlarla kaplı bir ülkedir. Bu sıradağların ülkedeki uzantıları Beydağları, Toroslar, Balkanlar, Aladağlar, Munzurlar, Cilo ve Sat dağları ile Kaçkarlar, Avrupadaki Alpler ile aynı zaman diliminde oluştuklarından aynı yüksekliğe ve aynı flora ya sahiptirler. Ancak büyüklükleri bakımından Alplerin 2-3 katıdır (İncekara, 1998: 18). Kış turizminin

Kış Turizmi Koridoru (Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan) boyunca kış sporlarının ve ilgili illerde yer alan turizm merkezlerinin geliştirilmesi çalışmaları öncelikli olarak yürütülmektedir. Sarıkamış, Türkiye Kayak Federasyonu'nun (2018) faaliyette bulunduğu 26 kayak merkezinden biridir (Türkiye Kayak Federasyonu, 2018). Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı (2017)'nin verilerine bakıldığında, Türkiye'de toplam 28 kış turizmi destinasyonu mevcuttur. Bu merkezler aşağıdaki haritada açık bir şekilde yer almaktadır. Bu liste içerisinde Kars-Sarıkamış kış sporları merkezi faal olan kış turizmi merkezleri arasında sayılmaktadır (Kış Sporları Turizm Merkezleri, 2018). Ayrıca Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri (KTKGB) olarak belirlenen 270 bölgeden birisi de kış turizmi teması ile Sarıkamış bölgesidir (KTKGB, 2018).

KIŞ TURİZMİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK POTANSİYELİ

Sürdürülebilir faaliyetler bugünün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakları korumak ve gelecek nesillere iyi bir çevre bırakmak için yapılan faaliyetlerdir (Gössling, 1999; Liu, 2003). Sürdürülebilirlik ekono-

mik refah seviyesinin gelişmesinin yanı sıra kullanılan çevresel kaynakların ve sosyo-kültürel değerlerin de korunması ve gelecek nesillere aktarılması ilkesini benimsemektedir. Turizm açısından sürdürülebilirlik, turizm kaynaklarının tüketilmeden, kirletilmeden ve tahrip edilmeden gelecek nesillerin de kullanabilmesini sağlayacak şekilde değerlendirilmesi şeklinde yorumlanabilir (Birkan, 2001: 17).

Kış sporları turizminin sürdürülebilirlik potansiyeli hakkında araştırmalar bir dizi kış turizmi destinasyonunu ve paydaşların algılamalarını ele almaktadır. Kış turizmi destinasyonları sürdürülebilir bir turizm için turizm paydaşları tarafından doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda farklı seviyelerde algılanmaktadır (Hudson, 2000; Bornhorst, Ritchie & Sheehan, 2010). Dar, Rashid, Romshoo & Marazi (2014) Himalaya Keşmir-Jammu bölgesinin kış turizm potansiyelinin sürdürülebilirliği üzerine gerçekleştirdikleri çalışmalarında kış turizminin yüksek dağların hassas doğasına bağlı olduğunu beyan etmektedirler. Bu gibi hassas eko-sistemlerde sürdürülebilir bir bakışla düzenlenmeyen turizm yatırımları ve aktiviteleri, kar ve buzul kaynakları dahil olmak üzere doğal kaynaklara bir tehdit oluşturmaktadır. Bu bilincin bölge halkı tarafından algılanması gerekmektedir. Bu çalışma, yüksek dağların hassas çevresine en fazla baskı yaratan etkenin turizm paydaşlarının yanı sıra iklim değişikliğinin de olduğu vurgulanmaktadır. Ancak paydaşların bölgenin su kaynaklarını, kar ve buzullarını koruması gerekmektedir. Aksi durumda tamamen kış turizmi sektörüne bağlı olan insanların sosyo-ekonomik yapılarına büyük zarar verilecek ve destinasyon özgünlüğünü yitirerek artık tercih edilmeyen bir bölge haline gelecektir.

Akkuş (2016), Türkiye'nin etkin bir kış turizmi destinasyonu olan Erzurum'da kış sezonu içerisinde Palandöken dağlarından çekilen tüm fotoğraflarda şehir merkezinin üzerinde kömür tüketimine bağlı bir sis bulutunun olduğunu vurgulamaktadır. Bu sis bulutu yoğun hava kirliliğinin bir sonucudur. Turistlerin çektiği tüm manzara fotoğraflarında görülen bu kirlilik Erzurum destinasyonu için olumsuz bir imaj yaratmakta ve çevre yönetiminin ne kadar ihmal edildiğini gözler önüne sermektedir. Turizm paydaşlarının bu konuya dikkat çekmesi ve yerel yönetimin çevresel zararı göz önüne alarak bu konudaki tedbirleri arttırması gerekmektedir.

Brouder & Lundmark (2011)'de kış sporları turizm destinasyonlarını iklim değişikliği bağlamında değerlendirmiş, sürdürülebilirlik açısından kış turizm destinasyonlarının neler yapması gerektiği konusunu yerel paydaşların algılamaları üzerinde aktarmışlardır. Kış turizminin sürdürülebilirliği öncelikle iklime bağlıdır. Turizm İşletmecilerinin sürdürülebilirlik açısından

üzerine düşen sorumlulukları bulunmaktadır. Bu çalışmaya göre kış turizm destinasyonlarındaki işletmeler genellikle 50 kişinin altında çalışanı olan küçük işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmeler iklim değişikliğinin getirdiği olumsuzluklardan en fazla etkilenen işletmelerdir. Özellikle kar yağışının düşmesi ile kış sporları için uygun alanlar oldukça azalmıştır. İşletmeler kendilerini sürdürülebilir bir kış sporları turizmi için yeniden konumlandırılmalı ve içinde buldukları destinasyonun öne çıkan çekiciliklerini korumalıdır. Liu, Ouyang & Miao (2010) ise dağ turizmi paydaşlarının çevresel tutumları ve korunan alan-toplum çatışması konusundaki algılarını tespit etmek amacıyla Çin'in Jinyun dağındaki korunan alanı örnek seçmiştir. Yerel halk, merkezi yönetim, turizm işletmecileri ve turistler olmak üzere dört paydaş grubunun algılarını ölçtükleri çalışmalarında Jinyun koruma alanında ve çevresinde yaşayan çok sayıda paydaşın büyük oranda doğal kaynaklara bağımlı olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada sadece yıllık gelirleri yüksek olan katılımcılar doğal çevre ile iyi ilişki kurma eğilimindedir. Bölge üzerindeki zararlı davranışların azaltılması politikasını yerel topluluklar ve turizm paydaşlarının destekleme eğilimi düşük bulunmuştur.

Elssasser & Burki (2002)'e göre, İsviçre'nin ekonomisi büyük ölçüde kış turizmine dayanmaktadır. Kış turizminin sürdürülebilirliği, çevrenin korunmasıyla doğru orantılıdır. 1980'lerin sonunda belirginleşmeye başlayan yetersiz kar yağışı, turizm endüstrisinde kalıcı hasarlar bırakmıştır. Ülkede gelecek birkaç on yılda kar yeterliliği 1200 m'den 1800 m'ye yükselecektir. Kayak merkezlerinin sadece % 44'ü hala kar yeterliliğine sahiptir. Bu bağlamda, iklim değişikliğinin etkileri, İsviçre'deki turizm için önemli maliyetler içerecektir. Turizm endüstrisi iklim değişikliğinin etkisini azaltan (örneğin, turizm trafiğine bağlı olarak daha az sera gazı emisyonunun sağlanması) sürdürülebilir önlemler almalıdır. Yoksa turistler çevreci yaklaşımları benimseyen, iyi kış turizmi koşulları sağlayan ve daha önce bulunmadıkları kış turizmi merkezlerine seyahat edecektir. Unbehaun (2008) kış sporları turizm aktiviteleri ve turistlerin destinasyon seçimleri üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında, turistlerin taleplerinin doğa ve çevreye duyarlı olarak değiştiğini ifade etmektedir. Bu çalışmada Viyana, Avusturya'dan toplam 540 kayak yapan turist ile görüşülmüştür. Turistler yeterli (doğal) kar koşullarını sağlayan ve çevre ile uyumlu yapılaşan destinasyonları tercih etmektedir. Doğal yapısı tahrip olmamış ve doğal kar koşullarının olduğu destinasyonlar uzak olsa bile Turistler bu destinasyonlara gitmek için ek masrafları ve ilave seyahat sürelerini göze alacaklarını beyan etmiştir. Kış turizminin sürdürülebilirliği üzerine alan yazında var olan diğer çalışmalara bakıldığında, turistlerin 'iklim ve çevre' algısının gide-

rek daha hassas olduğu görülmektedir (Scott, Jones & Konopek, 2008; Rutty & Scott, 2010). Her kış turizmi destinasyonun kendi özel koşullarına göre değerlendirilmesi ve sürdürülebilir gelişim potansiyeline bakılması gereklidir. Turistlerin çoğunluğu sıcaklık düşük olsa bile yapay kar alanlarında, doğal çevrenin tahrip edildiği alanlarda veya kapalı alanlarda kış sporları turizmi aktivitelerinde bulunmayı uygun bulmamaktadır (Landauer & Probstl, 2008). Turistler, kış sporları turizmi destinasyonunun uygun iklim koşullarında, doğa dostu ve güzel bir manzara sunmasını beklemektedir (Pütz ve ark., 2011).

karlı ve çok uzun geçen bir iklim yapısına sahiptir ve dünyada Alp dağlarının dışında toz kristalize kar örtüsü olan tek destinasyondur. Kış sporlarının gerçekleştirildiği Sarıkamış Kayak Merkezi, Sarıkamış ilçesine 2km mesafede ve 2635 m yüksekliğinde bulunan Bayraktepe (Cıbiltepe) bölgesinde yer alır. Sarıkamış Kayak Merkezi kış sporlarıyla ilgilenen misafirlerine beş km'lik bir iniş güzergahı sunmaktadır.

Sarıkamış ilçesi 1064 tarihinde Alparslan'ın Bizans Kalesi Ani şehrini, Kars kalesini, Allahu Ekber ve Soğanlı Dağlarını alması ile Sarıkamış da Türk

Resim 2. Sarıkamış kayak alanı

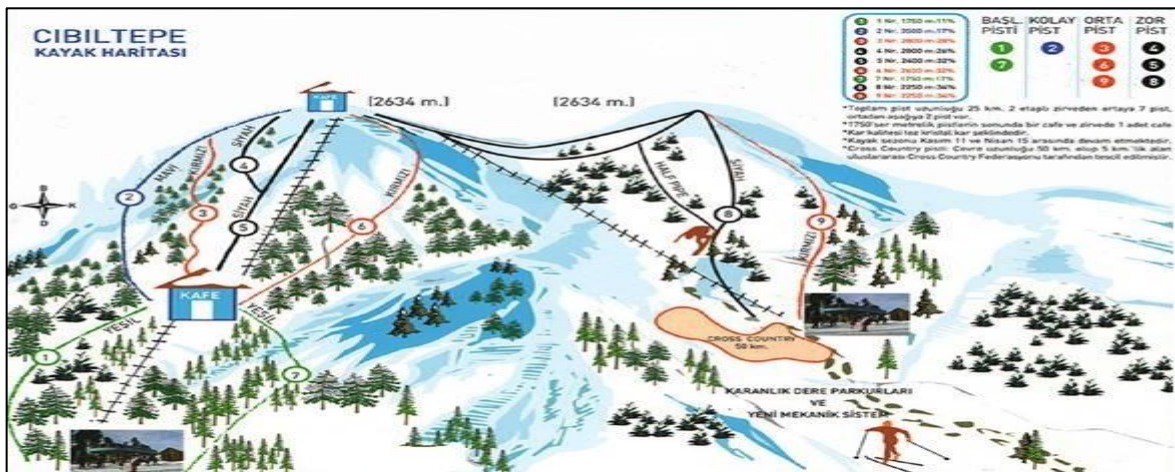
Kaynak: Kars.gov.tr

SARIKAMIŞ İLÇESİ VE 2023 TURİZM STRATEJİK PLANINDAKİ YERİ

Sarıkamış ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesinin kuzeydoğusunda, Kars ili sınırlarında Sarıçam ormanlarıyla bezenmiş bir doğal ortamda yer alır. Sarıkamış, kışları

hakimiyetine girmiştir. 1877-78 yıllarında düzenlenen Rus saldırıları neticesinde 3 Mart 1878 de Ayestafanos mütarekesi ve 13 Temmuz 1878 tarihinde Berlin Antlaşmaları imzalanmış, Kars, Batum ve Ardahan harp tazminatı olarak Ruslara bırakılmıştır. Dolayısıyla

Resim 3. Bayraktepe (Cıbiltepe) Kış Sporları Merkezi

Kaynak: Sarikamis-White-Park

Tablo 1. Araştırmanın Çalışma Grubu

Çalışma Grubu	f	%
Sivil Toplum Kuruluşları (STK)		
- Sarıkamış Turizm Derneği	2	21
- Sarıkamış Tanıtma ve Yardımlaşma Derneği	2	
- Sarıkamış Muhtarlar Derneği	2	
- Sarıkamış Dostları	1	
Yerel ve Kamu Yöneticileri		
- Sarıkamış Belediyesi	3	30
- Sarıkamış Kaymakamlığı	2	
- Sarıkamış İmar ve Şehircilik	3	
- Esnaf ve Sanatkarlar Odası	1	
- Sarıkamış Dağ A.Ş.	1	
Konaklama İşletmeleri		
- Ekinata Grand Toprak	2	49
- Sarıkamış Habitat	2	
- White Park	2	
- Snowflake Dağ	1	
- Toprak	1	
- Bildik	1	
- Çamkar	1	
- Sarıkamış Kar	1	
- Şehr-İ Beyza Suİte Otel	1	
- Aras	1	
- Kayı Snow Otel	1	
- Royal Ozcelik Sarıkamış	1	
- Snow Life	1	
Toplam	33	100

Sarıkamış 40 yıla yakın bir süre Rus hakimiyeti altında kalmıştır. Bu dönem zarfında Ruslar, bölgeyi mimari (örneğin Katerina Köşkü ve bugünkü adı ile Kazım Karabekir Camii) ve kültürel olarak pek çok yönde etkilemiştir. Sarıkamış'ta bugün hala ayakta olan Rus Mimarisini yansıtan büyük taş evler mevcuttur (Sarıkamış Belediyesi, 2018). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm sektörünün uzun vadeli ve sağlıklı gelişmesini sağlamak üzere hazırlanmış olan 2023 Turizm Strateji Planı'nda Sarıkamış yöresi Kars şehir merkezi ile birlikte ele alınmakta ve mevcut kent dokusunun konaklama ünitelerinde değerlendirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca Sarıkamış ilçesinin kış, kültür, termal ve şehir turizmi konaklama birimleri şeklinde mevcut konaklama kapasitesi ve niteliğinin arttırılması ve konaklama kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Turizm Stratejisi, 2007-2013).

YÖNTEM

Nitel araştırma olarak gerçekleştirilen çalışmada verilerin toplanması yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılmıştır. Ayrıca Sarıkamış ilçesiyle ilgili alan yazın taranmış ve mevcut durumun belirlenmesi için saha gezisi yapılmıştır. Yıldırım & Şimşek (2008: 98) 'e göre nitel araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular nicel araştırmada olduğu gibi dışarıdan nesnel olarak gözlemlenebilen gerçeklerden çok araştırmaya katılan bireylerin algıdır. Bu bağlamda Sarıkamış ilçesinde bulunan küçük, orta ve büyük kış sporları turizmi işletmelerine ve yerel yöneticilere sürdürülebilirliğin üç yönünü temel alan açık uçlu sorular sorularak derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Alınan yanıtlar ses kayıt cihazına kaydedilmiş ve deşifre edilmiştir. Derinlemesine mülakatların sonuçlarını analiz ederken toplanan verilerin özgün 'orijinal' formuna mümkün olduğu kadar sadık kalınmıştır.

Araştırma Verilerini Toplama Aracı

Bu araştırma Sarıkamış ilçesinde bulunan ilgili paydaşların görüşleri üzerine yapılan özünde nitel bir çalışmadır ve sürdürülebilir kış sporları turizmi konusunu kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Açık uçlu sorular sürdürülebilirliğin üç yönü temel alınarak hazırlanmış ve görüşme formu turizm alanında hizmet veren dört öğretim üyesinin görüş ve önerileri dikkate alınarak düzeltme ve geliştirme işlemleri sonucu nihai halini almıştır. Açık uçlu soruların içeriği, katılımcılarda önyargı uyandırmayacak ve detaylı bir şekilde cevap vermesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır.

Görüşmeler 30-45 dakika arası sürmüştür ve Kasım 2016-Ocak 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşmede ele alınan sorudan sonra katılımcıya verdiği cevabı özetlenmiş, böylece analiz esnasında araştırmacının yorumundan kaynaklanabilecek yanlış veya hatanın engellenmesi amaçlanmıştır. Görüşmeler neticesinde elde edilen verilerin Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizmi bağlamında mevcut durumunu, beklentilerini ve potansiyelini ortaya koyabilmek için en uygun ve kolay analiz yolu olarak SWOT analizi yapılmasına karar verilmiştir (Akça, 2005: 516). İngilizce sözcüklerin baş harflerinden oluşan SWOT analizi, bir konunun veya olayın güçlü yönlerinin (Strengths), zayıf yönlerinin (Weakness), fırsatlarının (Opportunities) ve tehditlerinin (Threats) ilgili uzmanlar tarafından belirlenmesine yönelik olarak kullanılan bir tekniktir (Olgun, Gövdere & Çicek, 2016: 84). Çalışma kapsamında elde edilen yanıtlar temel alınarak Sarıkamış'ın sürdürülebilir Turizm Potansiyelini ölçen bir SWOT analizi oluşturulmuştur. SWOT analizinde katılımcıların görüşleri, gizlilik ve etik esasına dayanılarak, gerçek isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesi esnasında, olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2009). Bu bağlamda örnekleme oluşturan çalışma grubu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

BULGULAR

Bu bölümde öncelikle katılımcıların demografik verileri ele alınmaktadır. Sarıkamış ilçesinin sürdürülebilir kış sporları turizmüne yönelik gerçekleştirilen

görüşmelerden elde edilen veriler SWOT analizi olarak tablo 3'te aktarılmaktadır.

Demografik Bulgular

Tablo 2. Araştırmanın Çalışma Grubu

	f	%	Cinsiyet	f	%
Kadın	15	45	Erkek	18	55
Yaş	f	%	Eğitim	f	%
18-25	5	15	İlk/Orta Öğretim	7	21
26-35	12	37	Lise	20	61
36-45	9	27	Üniversite ve Üzeri Eğitim	6	18
46-55	7	21			
Toplam	33	100	Toplam	33	100

Katılımcıların aldıkları eğitim açısından çoğunluğun lise eğitimi ve orta yaşlı oldukları görülmektedir. Cinsiyet açısından ise yaklaşık olarak eşit bir dağılım gerçekleşmiştir. Yaş grupları açısından bakıldığında katılımcıların büyük bir bölümünün 25 yaş üstü (% 85) olduğu görülmektedir.

Sarıkamış İlçesinin Sürdürülebilir Kış Sporları Turizmi SWOT Analizi

Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizmi kapsamında güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini ortaya koyabilmek için gerçekleştirilen SWOT analizinin sonuçları aşağıda tabloda yer almaktadır.

Tablo 3. Sarıkamış İlçesinin Sürdürülebilir Kış Sporları Turizmi SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLERİ (STRENGTHS)	ZAYIF YÖNLERİ (WEAKNESS)
- Çevresel	- Çevresel
➤ Türkiye'nin en yüksek yaylalarının üzerinde bulunması nedeniyle kış aylarının uzun sürmesi ve kristal karın yerde yaklaşık altı ay kalması,	➤ İlçenin ve Turizm tesislerinin alt yapısının yetersiz olması,
➤ Kış sporları turizmi için beş km'lik doğal denge gözetilerek tasarlanmış bir iniş güzergahı sunması,	➤ Sürdürülebilir turizm kriterlerine uygun ve nitelikli turistik tesisin az olması,
➤ Türkiye'nin ilk ve tek ekolojik denge gözetilerek tasarlanmış Naturbahn Pistinin (uzunluğu bir km) bulunması,	➤ Denetim yetersizliği ve bilinç eksikliği nedeni ile çevresel dokuya uymayan ve yenilenemeyen kaynakların kullanılabilirliği olması,
➤ Bozulmamış doğal yapının günümüzde de devam etmesi ve koruma altına alınarak korunuyor olması.	➤ Misafirlerin çevresel konulara az duyarlı olması,
➤ Halkın ekolojik ve yerel değerlere yönelik bilincinin yüksek olması,	➤ Çevrenin korunması yönlü tabelaların yetersizliği,
➤ Havalimanlarına (Erzurum 170 km ve Kars Harakani 50 km) yakın olması,	➤ Çevre kirliliğini önlemeye yönelik cezai işlem uygulanmaması,
➤ Doğu Ekspresi ve Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu güzergahında bulunması,	- Ekonomik
➤ Ulaşım için fazla yatırım ve çevresel değişikliklere gerek duymaması,	➤ Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizmi açısından yetersiz tanıtımı,
➤ Konaklama tesislerinin kış sporları turizm merkezine yakın olması,	➤ Mevsimsellik sorunu,
➤ Katerina Köşkü, Bardak Kıran, Karanlık Dere ve Çamaşır Dere güzergâhlarında belirlenen yaklaşık 8 kilometrelik rotalarda, sporcuların kar yürüyüş rotalarının var olması,	➤ Günübirlirlikçi ziyaretçi sayısının önemli bir oranda olması,
➤ Kış aylarında doğal buz pistine dönüşen Çıldır gölüne (yaklaşık 120 km), Ardahan Yalnızçam kayak merkezine (yaklaşık 140 km) ve Erzurum Palandöken Kayak Merkezine (yaklaşık 160 km) oldukça yakın olması,	➤ Turizm gelirinin yerel halka yansımalarının düşük olması,
➤ Çevredeki üniversitelerden (Atatürk ve Kafkas Üniversiteleri) turizm eğitimi personel ihtiyacının sağlanabilir olması,	➤ Düşük ücretli, mevsimsel işçi çalıştırılıyor olması,
➤ Yatırımların görsel anlamda bölge fiziki yapılarıyla uyumlu olması,	➤ Yabancı dil bilen personel sayısının azlığı,
➤ Bölgedeki kış sporları turizm tesislerinin doğal çevreye etkisinin az olması, içme suyu arıtma tesisi ve maden/kaynak suyu tesislerinin bölgedeki turizm tesislerinin ihtiyacını karşılayabiliyor olması,	➤ İş gücünün mevsimsel olarak ilçe dışından sağlanıyor olması,
➤ Nüfus yoğunluğunun bölgede düşük olması, sanayi bölgesinde yer almaması ve halkın büyük bölümünün hayvancılık ile geçinmesi nedeniyle doğal çevresel yapıya baskının çok az olması.	➤ Sarıkamış'a özgü kültür, gelenek ve tarihi mirasa uygun ürün/hediyelik eşyanın yetersiz olması ve sadece hüzün turizmi odaklı olması,

Tablo 3. (Devamı)

- Ekonomik	➤ Yerel yönetimin hızlı gelişim odalı olabilmesi, sürdürülebilirlik anlamında kontrolün az olması,
➤ Hayvancılığın dışında bölge halkına ikinci bir istihdam ve meslek edinme fırsatı sunması ve yerel halkın yaşam kalitesini, refahını iyileştirmesi,	➤ Yerel paydaşlar (yerel halk, STK'lar ve yerel yöneticiler) turizmin yönetimi sürecine yetersiz dahil edilmesi.
➤ Yöresel Yemeklerin bölgedeki kış sporları turizmi tesislerinde öncelikli sunuluyor olması,	➤ Anma seremonisi, festivaller ve şenliklerin yeterince kış turizmine entegre edilememesi
➤ Merkezi hükümetin ve yerel idarecilerin sürdürülebilir kış turizmi bilinci ile yatırımlarının varlığı ve güçlü ekonomik destekleri,	- Sosyo-Kültürel
➤ Erzurum, Erzincan ve Kars Kış Turizmi Koridorunun Geliştirilmesi Projesi içerisinde yer alması,	➤ Yöresel yemeklerin ilçede yer alan bütün restoranlarda bulunmaması,
➤ Bölgede mevcut konaklama işletmelerine ek olarak sürdürülebilirlik kriterlerine uygun yatırımların devam ediyor olması (dört adet yatırım belgeli tesis projesinin devam ediyor olması).	➤ Sivil toplum kuruluşlarının sosyo-kültürel anlamda etkin olmaması
➤ Kış sporları turizmi için gerekli olan malzeme ve çalışan personelin bölgeden sağlanması,	➤ İyi korunamamış ve bozulmaya yüz tutmuş mabetlerin varlığı,
➤ Yenilenemeyen tüketim malzemeleri ve atıkların toplanma üstlerinin varlığı ve geri dönüşümünün sağlanması,	➤ Göç alması nedeniyle kültürel yapıdaki değişim
- Sosyo-Kültürel	FIRSATLAR (OPPORTUNIES)
➤ Sarıkamış'ın aynı zamanda Türkiye'nin en önemli hüzün turizmi merkezlerinden biri olması,	- Çevresel
➤ Düşük nüfus yoğunluğu,	➤ Kış sporları olimpiyatları gibi kış sporları turizmi türlerine ve sürdürülebilir turizme olan ilginin artması,
➤ Sarıkamış Bayraktepe bölgesi, Zek (Sıraşlar) Köyü Kalesi, Micingirt Kalesi, Kızlar Kalesi, Zivin Kalesi, Çar Nikola - Çarıçe Katherina Köşkü, Sarıçam Ormanları, Yedi Kilise (Yeniğazi) Kalesi ve Köroğlu Kalesi gibi alanları ile kültürel anlamda farklı dokular sunabilmesi,	➤ Bölgenin devam eden çekiciliği,
➤ Rus hâkimiyeti zamanından kalmış ve günümüze kadar gelişmiş pastanecilik kültürünün varlığı,	➤ Zengin orman ürünlerine ve doğal güzelliklere sahip olunması,
➤ Bölgede Malakanlar (Rus veya Alman kökenli azınlık gruplar) gibi azınlıkların izlerinin hala var olması,	➤ Alternatif turizm imkanlarının varlığı,
➤ Yürüyüş rotaları üzerinde bulunan farklı kültürel yapıların güçlendiriliyor olması,	➤ Ulaşım kolaylığı,
➤ Zengin tarihi miras	➤ Nüfusun azlığı

Tablo 3. (Devamı)

TEHDİTLER (THREATS)	
	➤ Sanayi faaliyetlerinin gelişmemiş olması,
- Çevresel	➤ Sarıkamış Harekâtı Kafkas Cephesi Tanıtım ve Araştırma Merkezinin bir çekim merkezi olarak bulunması,
➤ Kars çayındaki kirlilik,	➤ Kars Kafkas Üniversitesi turizm fakültesinin Sarıkamış'ta açılmış olması,
➤ Kışın Sarıkamış merkezinde yaşanan hava kirliliği,	- Ekonomik
➤ Çöp sorununun devam etmesi,	➤ Bölgenin 2023 Turizm stratejisinde ve TRA2 bölgesine yapılan yatırımlarda Sarıkamış kış sporları turizmine öncelik verilmesi,
➤ Yörenin kültürel yapısını temsil etmeyen büyük otel yapılarının planlanması,	➤ Dünyada ve Türkiye'de kış sporları turizmüne artan ilgi,
- Ekonomik	➤ Devam eden yatırım ve çevre projeleri,
➤ Kış sporları turizminin diğer turistik çekiciliklerle entegrasyonunun zor olması,	➤ Halkın turizme olan ilgisinin artması,
➤ Sürdürülebilir yatırımlar için finansman sorunları,	- Sosyo-Kültürel
➤ Fazla yatırım olarak taşıma kapasitesinin aşılabılme ihtimali,	➤ Sarıkamış'ın zengin tarihi ve kültürel yapısı,
- Sosyo-Kültürel	➤ Rus Mimarisiyle yapılmış büyük taş evlerin bölgede varlığını sürdürmesi,
➤ Tarihi mirasın korunması için önlemlerin yetersizliği, tahrip edilmesi ve kaybolma tehlikesi (Özellikle Rus ve Ermeni dönemlerine ait miras alanlarında kaçak kazıların hala yapılabiliyor olması)	➤ Halkın misafirperver olması,
➤ Yerel nüfusun göçlerle azalması	➤ Ani harabeleri, Ardahan gibi tarihi ve çok kültürlü yapılara yakın olması.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Her destinasyonun kendi özel koşullarına göre değerlendirilmesi ve gelişim potansiyeline bakılması gereklidir. Bu bağlamda çalışmada SWOT analizi yardımıyla yerel görüşler derlenerek Sarıkamış kış sporları turizminin güncel durumuna ışık tutulmuş ve Sarıkamış turizminin sağlıklı bir temele oturtulabilmesi için önerilerde bulunulmuştur. SWOT analizinin sonuçları; bozulmamış doğal yapısı, sanayi bölgesinde yer alması, ekolojik ve yerel değerlere yönelik halkın bilincinin yüksek olması ve görsel anlamda bölge fiziki yapısıyla uyumlu yatırımların olması gibi sahip olduğu güçlü çevresel yönleri, Sarıkamış'ın sürdürülebilirlik açısından olumlu bir durumda olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına bakılarak Sarıkamış yerel halkının ve turizm paydaşlarının sürdürülebilir turizm potansiyelinin genel olarak iyi durumda olduğu söylenebilir. Ancak, Dar ve ark. (2014) Himalaya Keşmir-Jammu bölgesinde gerçekleştirdikleri çalışmaya benzer olarak Sarıkamış yerel yönetiminin kış turizm potansiyeli olan alanlarda akarsu ve çevresel temizliğe yeteri kadar dikkat etmediği görülmektedir. Bu bulgular ışığında yerel yöneticilerin sürdürülebilir kış turizmi konusunda bilgilendirilmesi ve önlemler alınmasının sağlanması gerekmektedir. Bu çalışma ile özellikle Akkuş (2016)'un Erzurum Palandöken destinasyonu için dikkat çektiği hava kirliliğine benzer bir hava kirliliğinin kış aylarında Sarıkamış merkezinde yaşandığı görülmektedir. Çevresel tahribatın önlenmesi açısından her ne kadar sanayii bölgesinin bulunmaması Sarıkamış açısından bir avantaj olsa da kömüre dayalı bir ısınma yolunun tercih ediliyor olması hava kirliliği beraberinde getirmekte ve kış turizmin yoğunlukla gerçekleştiği yüksek kesimleri olumsuz etkilemektedir. Elsasser & Burki (2002)'nin ifade ettiği gibi kış sporları turistleri havası ve çevresel dokusu bozulmamış destinasyonları ilk defa seyahat etseler bile tercih etmektedirler. Gelişmekte olan bir kış turizmi destinasyonu olan Sarıkamış için hava ve akarsu kirliliği gibi olumsuz etmenler önemli bir turizm kaybına neden olabilir.

Unbehaun (2008) çalışmasında doğal çevrenin korunduğu ve doğa ile uyumlu yapıların şekillendirdiği destinasyonların kış sporları turistleri tarafından tercih edildiğini beyan etmektedir. Yeryüzü şekilleri, bozulmamış ve eşsiz doğası, uzun süre yerde kalan kristal karı ve Türk-Rus kültürlerine ait zenginlikleriyle Türkiye'nin önemli kış sporları turizm merkezlerinden birisi olan Sarıkamış'ın bu özgün durumu sayesinde turist çekeceği ve gelişme potansiyelinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca son zamanlarda aldığı kamu desteği ile ulaşım sorununu da çözmüş olan Sarıkamış'a gelecekte yapılacak alt yapı yatırımlarının mevcut durumu bozmaması, çevreye zarar vermeden

gerçekleştirilmesi gereklidir. Bu noktada kamu yöneticilerinin yatırımları sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda yönetmesi ve denetlemesi gereklidir.

Brouder & Lundmark (2011) yerel yöneticilerin çevre kirliliğine karşı kış mevsiminde önlem almaya çalışması yerine önceden planlama yapması gerektiğine dikkat çekmektedir. Benzer bir sonuç bu çalışma da görülmektedir. Katılımcıların Sarıkamış'ın kış sporları turizminin sürdürülebilirliği açısından dikkat çektiği zayıf yönleri; misafirlerin çevresel konulara az duyarlı olması, çevre kirliliğine karşı bilinci arttıracak tabelaların eksikliği ve çevresel dokuya uymayan yenilene-meyen kaynakların kullanılıyor olmasıdır. Bu noktada çevre kirliliğine karşı yerel yöneticiler ve turizm işletmeleri mevsimsel çözümler yerine uzun dönemli planlama yapmalı, yenilenebilir ürünleri kullanmalı, çevre ile uyumlu kaynakları tercih etmeli ve atıkları ayrıştırıcı önlemler almalıdır.

Sarıkamış'ta 40 yıla yakın süren Rus egemenliği, mimar ve kültürel olarak pek çok yönden ilçeyi çekim merkezi haline getirmiştir. Bölgede çok bilinmeyen toplulukların (Malakanlar) ve yiyecek kültürünün varlığı da Sarıkamış'ın sosyo-kültürel açıdan öne çıkan bazı güçlü yönleridir. Bu güne kadar hayvancılık dışında geçim olanağının olmaması yerel halkı göçe zorlamıştır. Bu nedenle oldukça düşük nüfus yoğunluğu olan Sarıkamış'ta Rus pastaneciliği kültürü gibi bazı özgün özellikler neredeyse yok olmaya yüz tutmuş durumdadır. Benzer tarihi mirasların derlenmesi, korunması yönetimin bir an önce üzerinde çalışması gereken bir konudur. Planlı, ekolojik dengeyi gözetilen turizm faaliyetleri ile Sarıkamış'ın kış sporları turizminde önde gelen bir destinasyon olması mümkündür.

Yerel halkın turizm sektöründen daha fazla faydalanabilmesi, sektörde istihdam edilebilmesi için kamu/yerel yönetim eliyle bölgenin sürdürülebilir turizm potansiyeli hakkında bilinçlendirilmesi gereklidir. Bu bilinçlendirme faaliyetlerine yerel istihdama öncelik vermeleri için turizm işletmelerinin de dahil edilmesi gereklidir. Alt yapı ve çevresel iyileştirmeler, düzenlemeler bölgenin doğal yapısı dikkate alınarak yapılmalıdır. Tanıtımın ve alt yapı yatırımının yoğunlukla kamu eliyle yapıldığı görülmektedir. Turizm sektörünün de bölgenin sürdürülebilir kış sporları anlamında tanıtılmasına kamuya destek olmasına ihtiyaç vardır. Bölgede bulunan konaklama işletmelerine özellikle yabancı dillerde hazırlanmış (Rusça, Almanca ve İngilizce), Sarıkamış'ta kış spor aktiviteleri olarak yapılabilecek sporları detaylı tanıtıcı broşür, kitapçık vb. materyal konulmalı ve bu materyallerin bulundurulması zorunlu kılınmalıdır.

Konaklama işletmeleri çalışanları, kış sporları malzemeleri satıcıları ve rehberlerin yabancı dillerde be-

lirli seviyelerde eğitim almaları teşvik edilmelidir. Tüm işletmelerin lambalarını enerji tasarruflu olanlarla yenilemeleri, atıkları geri kazanım sürecine sokmaları, çevreye zarar vermeyen organik ürünler kullanmaları gereklidir. Turizm yatırım kararlarında bölgede bulunan STK'ların da görüşleri alınarak yatırım izni verilmelidir. Bölgenin kültürel ve mimari yapısını bozmayan ve ekolojik dengeyi gözetken yatırımlara izin verilmeli, kontrol mekanizmaları kurulmalıdır. Binaların izolasyonu kontrol edilmeli, ısı maliyetleri düşürülmesi için işletmeler teşvik edilmelidir. Sarıkamış'ın sosyo-kültürel varlıklarından olan yerel sebzelele (Evelik, çiriş, çayı, yemlik, ısırgan, madımak, kuzukulağı, kımı vb.) hazırlanmış yemeklerin restoranların menülerinde bulunması ve makul fiyatlandırılması gereklidir.

Kış sporları turizminin sürdürülebilir gelişimi için eğitim programlarının düzenlenmesi, kış sporları turizminin gelişmesini sağlayacak ve yerel halkın istihdam olanaklarını arttıracaktır. Sarıkamış'a özgü kültür, gelenek ve tarihi mirasa uygun ürün/hediyelele eşyanın yerel halk tarafından üretilip satılması, bu yönde Pazar yeri/büfe vb. alanların tahsis edilmesi gereklidir. Kültürel miras olarak değerlendirilmesi gereken tüm yerleşim alanları restore edilmeli ve bazılarının Sarıkamış Hareketi/ Rus İstilasını betimleyen müzelere dönüştürülmeli turizm aktivitelerini çeşitlendirme açısından faydalı olacaktır. Uygun alanlara çevre bilincini, kirliliği engelleyici ve doğayı korumayı amaçlayan tabelalar konulmalı, denetlemek için kamera sistemine geçilmelidir. Sarıkamış'ın eşsiz doğasını korumak, koruma bilinci oluşturmak için CittaSlow (Yavaş Şehir) yapısı gibi ulusal ve uluslararası ağlara üye olması gereklidir. Bu tür oluşumlar sayesinde uluslararası destek ve çevreye duyarlı tanınırlık sağlanabilir. Sarıkamış kış sporları turizminin bölgede bulunan diğer turistik çekiciliklerle (Yürüyüş rotaları, hüzün turizmi sahası, Ani harabeleri ve Kars-Çıldır güzergahı vb.) entegrasyonun sağlanması gereklidir.

Sonuç olarak, bu çalışma Sarıkamış'ın sürdürülebilir kış sporları turizmi yönündeki potansiyeli ve gelişimi için öneriler ortaya koyarak turistik faaliyet, altyapı geliştirme ve spor yoluyla ekolojik dengenin korunmasını tavsiye etmektedir. Çalışma Kars il Sarıkamış ilçesinde bulunan kış sporları turizm işletmeleri ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın katkılarını genişletmek için yeni araştırmalara ihtiyaç vardır. Gelecekte yürütülecek çalışmaların, örneklem türünü genişletmesi suretiyle, diğer paydaşların görüşlerinden yararlanmasında yerinde olacaktır. Bu kapsamda, bölge ziyaretçilerinin algılanan beklentilerinin araştırma konusu edilmesi yerinde olacaktır. Mevcut sonuçlardan bazıları çalışmanın gerçekleştirildiği döneme özgü olabilir. Daha uzun dönemde çalışma grubu ile görüşmeler tekrarlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akça, H. (2005, 16-19 Kasım). Burdur İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Değerlendirilmesi, 1. Burdur Sempozyumu, Burdur.
- Akkuş, G. (2016). Destinasyon Rekabetçiliği İçin Deneyimsel Turizm: Turist Perspektifinden Bir Değerlendirme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Arbesser, M., Grohall, G., Helmenstein, C. & Kleissner, A. (2010). Die Ökonomische Bedeutung des Alpenen Wintersports in Österreich. Studie im Auftrag des Bundesministeriums für Wirtschaft, Familie und Jugend (BMWFJ). Sports Econ Austria, Institut für Sportökonomie. Wien.
- Albayrak, A. (2013, 05-08 Aralık). Kış turizmi turistlerinin seyahat motivasyonları. Bildiri kitabı, 14. Ulusal Turizm Kongresi, Kayseri.
- Aydın, B. (2016). Van ve Bitlis İllerinde Kış Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Birkan, İ. (2001, 25-26 Ekim). Sürdürülebilirlik Kavramı, Turizm Sektörü Açısından Sürdürülebilir Gelişmenin Önemi ve Koşulları, 1. Ulusal Turizm İşletmeciliği Kongresi, Kızılcahamam, Ankara.
- Bornhorst, T., Ritchie, J.R.B. & Sheehan, L. (2010). Determinants of Tourism Success for DMOs & Destinations: An Empirical Examination of Stakeholders' Perspectives. *Tourism Management*, 31 (5), 572-589.
- Brouder, P. & Lundmark, L. (2011). Climate Change in Northern Sweden: Intra-regional perceptions of Vulnerability Among Winter-Oriented Tourism Businesses. *Journal of Sustainable Tourism*, 19 (8), 919-933.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). Örneklem Yöntemleri Bilimsel Araştırma Yöntemleri Kitabı Sunusu, Erişim 12.01.2018 <http://msbay.files.wordpress.com/2009/10/9-hafta-arastirmalarda-orneklem.pdf>
- Campelo, A., Aitken, R., Thyne, M. & Gnoth, J. (2014). Sense of Place: The Importance for Destination Branding. *Journal of Travel Research*, 53(2), 154-166.
- Climate Change (2013). A Glorious Winter, But The Alps Face a Warmer World Bringing Huge Change, Erişim: 08.03.2018. <https://www.theguardian.com/environment/2013/mar/31/alps-skiing-climate-change>.

- Dar, R. A., Rashid, I., Romshoo, S. A. & Marazi, A. (2014). Sustainability of Winter Tourism in a Changing Climate Over Kashmir Himalaya. *Environmental Monitoring and Assessment*, 186 (4), 2549-2562.
- Demir, M. & Alım, M. (2017). Sarıkamış Bayraktepe (Cıbiltepe) Kış Sporları ve Turizmi Merkezine Ait Coğrafi Bir Değerlendirme. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (33), 241-275.
- Elsasser, H. & Burki, R. (2002). Climate Change as a Threat to Tourism in the Alps. *Climate research*, 20(3), 253-257.
- Erdoğan, K., Demirel, N. & Şahinkaya, E. (2017). Sarıkamış Destinasyonunun Tanıtımının Miyopik Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi, Van Yüzcü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Özel Sayı:3, 102-122
- Evren, S. & Kozak, N. (2018). Competitive Positioning of Winter Tourism Destinations: A Comparative Analysis of Demand and Supply Sides Perspectives—Cases From Turkey. *Journal of Destination Marketing & Management*.
- Gössling, S. (1999). Ecotourism: A Means to Safeguard Biodiversity and Ecosystem Function? *Ecological Economics*, 29(2), 303-320.
- Hinch, T. & Higham, J. (2011). *Sport tourism development*. Bristol: Channel View.
- Hudson, S. (2000). *Snow business. A Study of the International Ski Industry*, London Cassell.
- Hudson, S. & Hudson, L. (2015). *Winter Sports Tourism: Working in Winter Wonderlands*. Woodeaton: Goodfellow Publishers Limited.
- İncekara, A. (1998). Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Geliştirme Olanakları, Mega Ajans, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 18, İstanbul.
- Kültür Turizm (2018). Kış Sporları Turizm Merkezlerine İlişkin Genel Bilgiler, Erişim tarihi 01.01.2018 <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,10175/kis-sporlari-turizmi.html>
- Kurtzman, J. & Zauhar, J. (1993). Sport as a Touristic Endeavour. *Journal of Sport Tourism*, 1(1), 30-50.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü (KTKGB) (2018). Turizm Merkezleri, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9669/ktkgb-ve-turizm-merkezleri.html>, Erişim 10.03.2018
- Landauer, M., & Probstl, U. (2008). Klimawandel, Skilanglauf und Tourismus in Österreich. *Naturschutz und Landschaftsplanung*, 40(10), 336–342.
- Lang, D. J., Wiek, A., Bergmann, M., Stauffacher, M., Martens, P., Moll, P., ... & Thomas, C. J. (2012). Transdisciplinary Research in Sustainability Science: Practice, Principles, and Challenges. *Sustainability science*, 7(1), 25-43.
- Liu, Z. (2003). Sustainable Tourism Development: A critique. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), 459-475.
- Liu, J., Ouyang, Z. & Miao, H. (2010). Environmental Attitudes of Stakeholders and Their Perceptions Regarding Protected Area-Community Conflicts: A Case Study in China. *Journal of Environmental Management*, 91(11), 2254-2262.
- Meler, M., & Ham, M. (2012). Green Marketing for Green Tourism, In Faculty of Tourism and Hospitality Management in Opatija, Biennial International Congress. *Tourism & Hospitality Industry* (p. 130). University of Rijeka, Faculty of Tourism & Hospitality Management.
- New York Times (2014). The End of Snow?, Erişim 10.03.2018 <https://www.nytimes.com/2014/02/08/opinion/sunday/the-end-of-snow.html>,
- Ongun, U., Gövdere, B. & Çiçek, U. (2016). Yeşilova'nın Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi, *Visionary E-Journal/Vizyoner Dergisi*, 7(16), 75-88.
- Özgen, N. (2010). Doğu Anadolu Bölgesi'nin Doğal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1407-1438.
- Pütz, M., Gallati, D., Kytzia, S., Elsasser, H., Lardelli, C., Teich, M., ... & Rixen, C. (2011). Winter Tourism, Climate Change, and Snowmaking in the Swiss Alps: Tourists' Attitudes and Regional Economic Impacts. *Mountain Research and Development*, 31(4), 357-362.
- Rutty, M. & Scott, D. (2010). Will the Mediterranean Become "Too Hot" for Tourism? A Reassessment. *Tourism Planning and Development*, 7, 267–281.
- Sarıkamış Kayak Merkezi (2018) Sarıkamış Kayak Merkezi Nerede Nasıl Gidilir, Erişim 21.12.2017 <https://seyahatdergisi.com/sarikamis-kayak-merkezi-nerede-nasil-gidilir-ve-tanitimi/>,
- Sarıkamış Kış Oyunları Festivali, (2017) Kars Valiliği Sarıkamış Kış Oyunları, Erişim 10.01.2018 <http://www.kars.gov.tr/sarikamis-kar-festivali---2017>.
- Sarıkamış White Park (2018) Sarıkamış, Kars, Erişim 12.12.2017 <https://www.etstur.com/Sarikamis-White-Park>.
- Scott, D., Jones, B. & Konopek, J. (2008). Exploring The Impact of Climate-Induced Environmental Changes on Future Visitation to Canada's Rocky Mountain National Parks. *Tourism Review International*, 12, 43–56.

Turizm Stratejisi 2023 (2007-2013). Turizm Sektörü Ana Planı, Erişim 01.01.2018 https://www.kuzka.gov.tr/dosya/turizm_stratejisi_2023.pdf

Türkiye Kayak Federasyonu (2018) Kayak merkezleri, Erişim 10.03.2018 <http://www.tkf.org.tr/tr/kayak-merkezleri>

Unbehaun, W., Pröbstl, U. & Haider, W. (2008). Trends in Winter Sport Tourism: Challenges for the Future. *Tourism Review*, 63(1), 36-47.

Usta, Ö. (2008) Turizm- Genel ve Yapısal Yaklaşım, Detay Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extensive Summary

Sustainable Winter Sports Tourism: Evaluation of Sarıkamış's Potential by SWOT Analysis

Bekir EŞİTTİ*

The desire of tourists to watch or play during travel has increased significantly in recent years (Usta, 2008). Sports tourism is a type of tourism that is expressing a sports-oriented trip away from home environment for a limited time and presented in a destination where the sport being performed, the character of courage and the competition about the game are made with the unique rule clusters (Hinch & Higham, 2011: 21–22). Sustainable tourism does not have a fully accepted definition. But sustainable tourism has a strong character as an ideology, rather than a concrete tourism practice. Basically, sustainability has three aspects: economic, social-cultural and environmental.

Turkey's first and only traditional winter games 'Sarıkamış Winter Games Festival' being held in Sarıkamış and attract significant foreign and domestic tourists (Sarıkamış Winter Games Festival, 2017). Sarıkamış is not only one of the important centers of dark tourism, but also it attracts attentions as a destination that has recently invested and developed in the field of winter sports tourism thanks to the favorable opportunities given by its climate and the shapes of the earth. Within the scope of this study, tourism enterprises in Sarıkamış are evaluated as sustainable winter sports tourism.

The concept of sustainability embraces the principle of protecting the environmental resources and socio-cultural values used as well as the development of the level of economic prosperity and transferring them to future generations. considering the perspectives of the tourism sector, this concept can be interpreted as the evaluation of tourism resources so that future generations can use them without being consumed, polluted or destroyed (Birkan 2001: 17). The World Tourism Organization (WTO) states that while sustainable tourism policies implemented locally and the sustainable tourism vision can be incorporated into local politics and practices, sustainable tourism's 12 goals can be used as a basic guideline. These goals are; economic continuity, local welfare, visitor satisfaction, social equality, employment quality, local control, cultural wealth, physical integrity, biodiversity, community welfare, resource efficiency, environmental purity. Each destination must be evaluated according

* Corresponding author at: Çanakkale Onsekiz Mart University, Tourism Faculty,
E-Mail Address: bekiresitti@comu.edu.tr

to its own specific conditions and the development potential of the destination must be assessed.

Sarıkamış, which is at 2634m altitude and located in the Erzurum-Kars section of the Eastern Anatolia Region, has a very long and snowy winter climate. Sarıkamış is also located in a natural environment decorated with yellowstone forests on the border of Kars province in the north east of the Eastern Anatolia Region. It is half an hour away from Kars Harakani Airport. Sarıkamış can easily be accessed from international airlines and there are daily direct flights from Turkey's largest cities, such as Istanbul, Ankara and Izmir. Sarıkamış Ski Center, where winter sports are held, is located in Bayraktepe (Cıbiltepe) region, which is 2 km away from Sarıkamış and 2635 m high. The Sarıkamış Ski Center offers a five-kilometer descent route to winter sports enthusiasts.

The focus of this research is how Sarıkamış can be developed sustainably with winter sports tourism. Other objectives of this study can be listed as follows; To demonstrate the activities of tourism enterprises in Sarıkamış, to determine the role of the public in the development of Sarıkamış's sustainable tourism, to reveal the economic and socio-cultural and environmental aspects of tourism businesses and local managers. Depending on these purposes, open-ended questions were prepared based on three aspects of sustainability to get the views of local hospitality enterprises' managers, NGO's and winter sports tourism managers' views (a total of 33 participants were interviewed) on sustainable winter sports in the Sarıkamış province. In terms of education they receive, it is seen that most of them are high school educated and middle aged. Gender distribution was approximately equal. While a large part of the working group is comprised of managers who work in local hospitality businesses (one five star, two four star, nine three star and one in each of the six hospitality businesses), the local NGOs and local / public administrators were also included in the study group.

Based on the responses obtained, a SWOT analysis was conducted to measure Sarıkamış's sustainable winter sports tourism potential. Depending on the result from the SWOT analysis there have been various suggestions. As a result, this study suggests various issues for the development of Sarıkamış's sustainable winter sports tourism and recommends preserving ecological balance through tourism activities, infrastructure development and sports. These suggestions can be listed as follows;

- It is necessary to raise awareness of sustainable tourism potential for local people and tourism enterprises by public / local authorities.
- Infrastructure, environmental improvements and regulations should be made taking into account the natural structure of the destination.
- It is seen that publicity and infrastructure investment is mostly done by public. The tourism sector also has to help public authority to promote the region in the context of sustainable winter sports.
- Detailed sports brochures, booklets should be written in foreign languages (Russian, German and English), which can demonstrate winter sports activities in Sarıkamış, must be placed in tourism businesses and made obligatory to keep these materials.
- Accommodation business employees, winter sports equipment vendors and guides should be encouraged to study at certain levels in foreign languages.
- All businesses need to renew their lamps with energy-saving ones, put waste into the recycling process, and use non-environmentally harmful organic products.
- Tourism investment decisions should be made with the views of the NGOs in the region.
- Control mechanisms should be established, which should allow investments that do not disturb the cultural and architectural structure of the destination and that respect ecological balance.
- Insulation of buildings should be controlled and businesses should be encouraged to reduce heat costs.
- Food prepared with local vegetables (Evelik, çiriş, çadır, yemlik, ısırgan, madımak, kuzukulağı, kımı etc.) must be found in menus of restaurants and reasonably priced.
- It is necessary to collect and recycle in different containers according to the types of consumables and waste that are not soluble in the land.
- The organization of training programs for the sustainable development of winter sports tourism will enable winter sports to develop tourism and increase the employment opportunities of local people.
- Taking into account of Sarıkamış's unique culture, tradition and historical heritage, suitable products / souvenirs must be produced and sold by local people.

- All settlement areas that should be considered cultural heritage must be restored and some of them must be transformed into a script that describes the Sarıkamış Operation/ Russian invasion.
- It is necessary to preserve, educate and promote the patisserie culture, which is presumed to have remained from the time of Russian domination and continues its existence until today.
- Signboards should be placed in suitable areas, aiming to protect the environment consciousness, pollution prevention, nature and camera system should be introduced to control.
- In order to protect Sarıkamış's unique nature and to create conservation awareness, it is necessary to become a member of national and international networks such as the CittaSlow movement.
- It is necessary to integrate Sarıkamış winter sports tourism with other tourist attractions in the region (Walking roots, grief tourism area, Ani ruins and Kars-Çıldır route etc.).

New research is needed to expand the contributions of the workforce. To make some suggestions for future researches; The views of all stakeholders in Sarıkamış can be taken and the expectation of tourists, who come for sustainable winter sports tourism to this destination, can be measured.